

Грабченко В.А.

Науковий керівник – **Шиманська К.В.**, к.е.н., доц.
Житомирський державний технологічний університет

УКРАЇНСЬКА МІГРАЦІЯ ДО ПОЛЬЩІ: ПЕРЕДУМОВИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Останнім часом не тільки в науковій літературі, а й засобах масової інформації все більш активно обговорюється важливе питання – трудова міграція українців до Польщі. Воно є надзвичайно актуальним на сьогодні, адже з кожним днем зростає відсоток мігруючого українського населення. Точну кількість українських мігрантів визначити неможливо, адже далеко не всі влаштовуються на офіційну роботу.

За результатами опитування «Робота в Польщі: думки заробітчани», проведеного Соціологічною групою «РЕЙТИНГ» у лютому 2018 р., 77% опитаних українців відповіли, що виконували фізичну роботу, 16% мігрантів працювали у сфері послуг, 3% перебували на роботі, пов'язаній з інтелектуальною діяльністю, та лише 1% мігруючого населення займали керівні посади [11]. При цьому вид роботи залежав від рівня освіти (мігранти з вищим рівнем освіти працювали у сфері послуг чи займалися інтелектуальною діяльністю). Таким чином, можна говорити про виконання нашими співвітчизниками низько кваліфікованої роботи.

Щодо сфер працевлаштування, то опитування також показало, що праця 34% мігрантів була пов'язана з сільським господарством (збір ягід, фруктів тощо), 32% працювали у сфері будівництва (переважно чоловіки та молодь), 8% працюючих виконували роботу по дому (прибирання, приготування їжі), 7% працювали у ресторанному бізнесі (офіціанти, прибиральники, кухарі), 5% працювали у готелях, 4% - доглядали за дітьми, людьми похилого віку, інвалідами, менше 3% працювали у сфері послуг [5].

Велика кількість українців (близько 80%) дізнались про роботу за кордоном через родичів, знайомих, 13% користувались послугами агентств з працевлаштування (10% - українські агентства, 3% - польські агентства), 8% дізнались про роботу через ЗМІ та 5% знайшли вакансію через соціальні мережі (в основному – Facebook). Можна зробити висновок про те, що посилюється значення неформальних зв'язків потенційних мігрантів та неформальної інформації, що поширюється серед них, що призводить іноді до викривлення реальних даних про можливості та доцільність офіційного працевлаштування, а також законної міграції, що дозволяє уберегти громадян України від порушення їх прав.

Виходячи з результатів нашого дослідження, встановлено, що на зовнішню міграцію українців до сусідньої Польщі вплинуло багато факторів, насамперед, соціально-економічних:

1. Оплата праці. За даними вказаного вище опитування, мотивом міграції був вищий розмір заробітної плати у Польщі. Так, в Україні рівень мінімальної заробітної плати майже в п'ять разів нижчий, ніж в Польщі – згідно з Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [9], мінімальна заробітна плата в Україні

становить на 01.01.18 р. 3723 грн. (€ 111,13 за курсом НБУ на 01.01.18 р. [10]), а мінімальна заробітна плата в Польщі –€ 502.75 [1]). Саме тому однією з найголовніших причин міграції є вища заробітна плата у Польщі. Українці не полишають надію реалізуватися за кордоном.

2. Високі ціни. За останні роки в Україні зросли ціни на продукти харчування та безалкогольні напої, а саме на м'ясо, рибу, кисломолочні продукти, макаронні вироби, сири, яйця, масло, олію соняшникову. Найбільше зросли ціни на фрукти та овочі - на 14,9% та 12,5%, відповідно. Ціни на послуги охорони здоров'я зросли на 2,5% через подорожання послуг лікарень на 4,5%. Ціни у сфері транспорту також підвищились (на 4,5%) через підвищення цін на паливо та мастила [8];

3. Високі тарифи (ціни на житло, воду, електроенергію та на інші види палива для побутових цілей зросли на 0,8% [8]);

4. Поширена корупція (у політиці, в юриспруденції, у сфері вищої освіти, в бізнесі, в системі соціального забезпечення, в охороні здоров'я, в силових структурах тощо. Зокрема, У 2017 році в Індексі сприйняття корупції міжнародної організації Transparency International Україна зайняла 130-те місце зі 180 країн, а Польща – 30 місце. Це дуже важливий показник, який впливає на економічне становище країни [6];

5. Нестача робочих місць. Так, рівень безробіття серед економічно активного населення України у IV кварталі 2017 р. становив 9,9%, а у Польщі – 4,6%, що у 2 рази більше, ніж показник України [7];

6. Низький економічний розвиток (ВВП України у 2016 році – \$93,27 млрд., а ВВП Польщі – \$471,364 млрд.) [7], що, відповідно позначилося і на показниках ВВП на душу населення;

7. Високий рівень інфляції (у 2016 р. в Україні він становив 13,9%, а у Польщі – -0,6% %) [7]. Зокрема, в Україні останній рік зросли ціни на продукти харчування та безалкогольні напої, а саме на м'ясо, рибу, кисломолочні продукти, макаронні вироби, сири, яйця, масло, олію соняшникову. Найбільше підвищились ціни на фрукти та овочі - на 14,9% та на 12,5%. Ціни у сфері охорони здоров'я зросли на 2,5% через подорожання послуг лікарень на 4,5%. Ціни у сфері транспорту також значно підвищились (на 4,5%) через подорожання палива та мастил);

8. Політична ситуація (воєнні дії на сході України, які в цілому є тотальною катастрофою для держави в усіх аспектах) [2];

9. Проблема «тіньової економіки» (як відомо, мінімум чверть української економіки знаходиться в тіні). Польща приваблює українців порівняно «високою» заробітною платою, вищим рівнем життя в цілому, географічною близькістю та мінімальним мовним бар'єром.

53% опитаних відповіли, що одним з найважливіших факторів міграції до Польщі є географічна близькість, вища заробітна плата привернула увагу 44% мігрантів, 34% українців обрали серед факторів саме низький мовний бар'єр, 30% - мають близьких та родичів у Польщі, 21% - знайшли більшу кількість вигідних вакансій у Польщі, ніж в Україні; переваги в економічному, соціально-політичному та культурному аспекті привабляли 7% мігруючих та 3% переїздили до Польщі через навчання. Саме бажання молоді отримати європейську освіту закликала їх мігрувати. На сьогодні у польських ВУЗах навчаються близько 40 000 студентів.

Отже, цілком очевидно, що більшість українців мігрують до Польщі з багатьох причин, переважно економічного характеру, а фактори притягування та виштовхування

українських мігрантів лежать у площині радше соціо-економічних детермінантів. Вони залишають рідну Батьківщину у пошуках кращої долі, намагаються знайти прихисток, де вони будуть жити, а не виживати, де зможуть дозволити собі купляти більш якісні продукти, одяг, мати можливість подорожувати та отримувати гідну заробітну плату, вищу освіту, яка у майбутньому дасть змогу стати кваліфікованим працівником. Маємо велику надію, що згодом наша держава буде мати більший ресурсний потенціал, позитивні зміни в економічній, політичній, освітньо-культурній та у інших сферах.

Список джерел:

1. Eurostat. URL: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/>
2. Fragile States Index. Comparative analysis. URL: <http://fundforpeace.org/fsi/comparative-analysis/>
3. Global Competitiveness Index URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
4. Monthly minimum wages - bi-annual data / Eurostat. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en
5. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/>
6. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/country/UKR>
7. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/country/poland?view=chart>
8. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 7 грудня 2017 року № 2246-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
10. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/detail/currency?period=daily>
11. Робота в Польщі: думки заробітчанин / Соціологічна група «РЕЙТИНГ». URL: http://ratinggroup.ua/research/regions/rabota_v_polshe_mneniya_zarobitchan.html